Cena 30 hal.

Adres wydawnictwa Kraków, Stradom 13 Nr telefonu 279. Konto czek. P. K. O. Nr 174.455 — Listy i rękopisy należy przesyłać pod adresem redakcyi w Przywozie koło Mor. Ostrawy — Adres Redakcyi i Administracyi dla Krakowa: Stradom 13. — Nakładem Galicyjskiej Spółki Wydawniczej w Krakowie.

# Nowy Dziennik

Wychodzi codziennie, także w poniedziałki.

Cena 30 hal.

Prenumerata w Austro-Węgrzech, Król. Polskiem i Niemczech: mies. K, kwart. 20 K. W Krakowie mies. 6.50, kwart. 19.50 K, z odnoszeniem do domu: mies. 8 K, kwart. 24 K. Cena ogłoszeń: 15 h za 1 mm 1-szp. Prenumeratę, ogłoszenia i przesyłki pieniężne przyjmuje Administracya w Przywozie koło Mor. Ostrawy. Tel. 211.

Rok I. Sobota, 23. listopada 1918. Nr. 135.

# Lwów w rękach polskich.

## Rusini cofają się na wschód.

**Warszawa, 23. listopada. BK.** Doniesienie Polskiej agencyi telegraficznej:

Sztab generalny donosi, że generał Roja we czwartek wkroczył do Lwowa na czele 4. i 5. pułku piechoty polskiej. Dzisiaj rano zajęły polskie oddziały cały Lwów i okolicę. Rusini cofają się na wschód.

## Z Wiednia.

**Wiedeń, 22. listopada**

Bezradność niemiecko-austryackiej Rady Stanu staje się zwolna poważnem niebezpieczeństwem dla młodego państwa. Wojsko, robotnicy, urzędnicy i kupcy, wszyscy oczekują od Rady Stanu jakiegoś konkretnego czynu, lecz ona dotychczas złożona niemocą. Rada Stanu obsadza wprawdzie stanowiska urzędnicze, usiłuje wprowadzić w życie należycie fungującą administracyę, ale nie rozporządza dostateczną ilością dzielnych i utalentowanych urzędników administracyjnych, którzyby mogli wprowadzić w ruch maszynę administracyi nowej republiki, jakkolwiek obejmuje ona mały obszar i chociaż ze wszystkich stron napływają do niej masy urzędników niemieckiej narodowości. Zrozumiałem więc jest, iż przy takim stanie rzeczy właśnie stan urzędniczy zwraca się przeciw Radzie Stanu, gdyż przez żądanie przysięgi na przynależność do narodu niemieckiego wprowadziła ona olbrzymią ilość żydowskich urzędników, a zwłaszcza kolejowych, w ogromnie kłopotliwe położenie. Lecz nietylko urzędnicy Żydzi ociągają się ze złożeniem tej przysięgi, lecz także urzędnicy niemieccy, którzy muszą dopiero starać się o przynależność w państwie niemiecko-austryackiem, gdyż przynależność posiadają w innych krajach, zajmują zdecydowanie opozycyjne stanowisko wobec urzeczeń niemiecko-austryackiej Rady Stanu. Urzędnicy odbywają masowe zgromadzenia, na których domagają się w tej materyi niedwuznacznych wyjaśnień. Z nimi łączy się armia oficerów rezerwowych, wyrzuconych na ulicę na bruk, którzy ociągają się z wstąpowaniem do służby w rozmaitych urzędach, a którzy przedewszystkiem domagają się wypłacenia im pensyi za 6 miesięcy. W kołach tych ostatnich powstała myśl strajku urzędników, którzy ongiś pełnili jako oficerowie służbę wojskową. Do nich przyłączą się zapewne inni urzędnicy i w ten to sposób może stanąć pewnego pięknego poranku cały aparat administracyjny.

Żydowska Rada Narodowa wczoraj znowu pertraktowała z referentem komisyi konstytucyjnej dr. Olfnerem i prezydentem Rady Stanu dr. Hauserem w sprawie zaprzysiężenia żydowskich urzędników. Deputacya zaprotestowała przeciw temu, iż mimo złożonych przyrzeczeń pojawiło się wczoraj rozporządzenie wiedeńskiej dyrekcyi kolejowej, w myśl którego tylko urzędnicy przyznający się do narodowości niemieckiej mają złożyć przysięgę. Urzędnicy innych narodowości mają czekać, aż się ureguluje stosunki narodowościowe w republice austro-niemieckiej. Deputacya wskazała na to, iż wskutek owego zarządzenia liczni urzędnicy żydowscy znaleźli się w bardzo kłopotliwem położeniu. Prezydent Hauser oświadczył, iż wstawi się za uznaniem żądań urzędników żydowskich.

B. poseł dr. Straucher wysłał dzisiaj do prezydenta ministrów dra Kramarza telegram, w którym zwraca uwagę na smutne położenie uchodźców żydowskich przebywających w Czechach. W kilku miejscowościach obrabowano mienie uchodźców, potem sprowadzono ich przemocą na dworzec i odtransportowano. Dr. Straucher założył przeciwko temu uroczysty protest z ramienia Rady Narodowej i oświadczył, iż także w tej sprawie zwróci się do koalicyi. Deputacya żydowskich słuchaczy wyższych uczelni wiedeńskich stawiła się wczoraj popołudniu u posła holenderskiego i przedłożyła prośbę o interwencyę przeciwko pogromom w Galicyi zachodniej. Poseł odpowiedział, iż poczynił już odpowiednie kroki na interwencyę Żydowskiej Rady Narodowej. Również poseł szwajcarski przyjął deputacyę bardzo serdecznie i informował się dokładnie o kwestyę żydowską w Galicyi. Spisał też z nią protokół i oświadczył, iż wszystko uczyni, by przyczynić się do zakończenia ekscesów antyżydowskich. Deputacyom towarzyszył duży pochód żydowskiej młodzieży akademickiej.

## Ultimatum koalicyi do rządu sowietów.

**Bazylea, 22. listopada. Tel. wł.** Jak »Morning Post« donosi, państwa koalicyi wystosują w najbliższych dniach ultimatum do rządu bolszewików w Moskwie z żądaniem zaprowadzenia natychmiastowych reform, w myśl wskazówek koalicyi względnie ustąpienia rządu sowjetów.

## Zamordowanie króla serbskiego?

**Szegedyn, 22. listopada. Tel. wł.** Obiegają tu pogłoski, że król Piotr serbski został zamordowany tymi dniami w czasie rewolucyjnego powstania.

## Próby przywrócenia dynastyi.

### Zamach arystokracyi na republikę w niem.-Austryi.

**Wiedeń, 22. listopada. BK.** Dzisiaj w południe rozlepiono po ulicach Wiednia odezwy urzędu państwa dla spraw wojskowych do powracających do domu żołnierzy. Upomina się ich, by od nowego państwa nie oczekiwali natychmiastowych cudów. Odezwa opowiada dalej: Stary rząd pozostawił nam próżne magazyny i niesłychane długi, pozbyte wartości pieniądze, krótko wszystkie dające się pomyśleć trudności.

Nawet przy najbardziej wytężającej pracy nie można tych trudności rychło przezwyciężyć. Musi się jeszcze bardzo długo ograniczać i każdy musi poważnie pomagać do umocnienia nowego państwa.

Poszczególne osoby wiedzą, iż nie mogą wśród was obudzić tęsknoty za panowaniem cesarza, generałów i baronów finansowych i usiłują was pozyskać dla tej myśli w ten sposób, że opowiadają wam, iż nowy rząd popiera gwałt i rabunek. W ten niegodny sposób chcą oni Was podniecić i podburzyć do czynów gwałtownych i wywołać nieład powszechny. W tym nieładzie wolałoby wielu — tak sądzą oni — o zbawcę i przyjęłoby jako takiego

**dawnego monarchę.**

Takie praktyki są istotnie w toku. Znajdujący się w Szwajcaryi austryaccy arystokraci żebrzą Francuzów i Anglików o wysłanie żołnierzy do Wiednia,

**obalenie republiki**

i o wprowadzenie na tron cesarza. Wy jednak potraficie temu przeszkodzić i wiernie wytrwacie z nowem państwem. W końcu wzywa odezwa żołnierzy do złożenia broni.

### Francuskie duchowieństwo agituje w Kroacyi.

**Budapeszt, 22. listopada. Tel. wł.** Z Zagrzebia nadchodzą wiadomości, że w Kroacyi rozwija francuskie duchowieństwo silną agitacyę za Habsburgami.

## Z posiedzenia austr. Rady Stanu.

**Wiedeń, 22. listopada.** Wobec dzisiejszego posiedzenia Rady Stanu zarządzono przedtem daleko idące środki ostrożności. Parlament otoczony był kordonem, wszystkie bramy strzeżone przez policyę, która każdego wchodzącego wzywała do wylegitymowania się. Posiedzenie minęło spokojnie.

**Wiedeń, 22. listopada. BK.** Na dzisiejszem posiedzeniu Rady Stanu przedstawił sekretarz stanu dla spraw opieki społecznej projekt ustawy w sprawie zaprowadzenia 8 godzinnego dnia pracy w fabrykach i przedsiębiorstwach przemysłowych. Poseł dr. Erler omawia ustawę zasadniczą w sprawie władzy sędziowskiej. — Uchwalono w drugiem i trzeciem czytaniu. Następnie po referacie dra Herolda o ustawie w sprawie pensyonowania sędziów, ustawę uchwalono, tak samo ustawę w sprawie zabezpieczenia pupilarnego 250 milionowej pożyczki miasta Wiednia. Poseł Kraft omawia przykre finansowe położenie państwa, podkreśla wykupno pożyczek wojennych, do czego musi służyć dochód z podatku majątkowego. Ustawę przydzielono komisyi skarbowej. Poseł Kuranda referuje w sprawie ustawy o proklamacyi państwa, o granicach rozległości i stosunkach obszaru państwowego niemieckiej Austryi. Sprawozdawca wnosi wreszcie o przyjęcie następującej rezolucyi:

Poleca się Radzie stanu, wezwać rząd by z możliwie największym pośpiechem wszedł w kontakt z rządami granicznych państw narodowych, szczególnie z czesko-słowackim i jugosłowiańskiem państwem, w sprawie zasadniczych ustaw dla obrony mniejszości narodowych.

Odnośnie do wniosków w sprawie przyłączenia zachodnio-węgierskich obszarów, komisya nie mogła nie uznać powodów przytoczonych przeciw temu przez kanclerza państwa.

Poseł Abram zarzuca chrześcijańsko-socyalnym, że prowadzą podwójną grę, oświadczając się z jednej strony za republiką, z drugiej zaś strony podżegają przeciw niej. Po przemówieniu posła Kurandy uchwalono ustawę w redakcyi zaproponowanej przez sprawozdawcę. Ze zatrzymaniem słów »Berno i Ołomuniec« w par. 1 szym, w którym ustalono granice niemiecko-austryackiej republiki, głosowało 3[illegible] przeciw 17 posłom.

Kanclerz państwa, dr. Renner, wywodzi w zakończeniu: Żywe uczucie dla narodowego charakteru i prawa samostanowienia Niemców w zachodnich Węgrzech nie śmie nas doprowadzić do tego, byśmy się upajali pięknemi słowy. Rada stanu obradowała nad całą sprawą z wielką starannością i złożyła rządowi węgierskiemu swoje oświadczenie. W myśl tego oświadczenia wyjechali nasi pośrednicy do Budapesztu, celem zawarcia z rządem węgierskim układu w sprawie dostawy środków żywności.

## Zatarg włosko-jugosłowiański.

**Zagrzeb, 22. listopada. Tel. wł.** Chorwacko-serbska rada narodowa odbyła pod przewodnictwem dra. Mihałowicza konferencyę, na której uchwalono wystąpić z bronią przeciw dalszemu posuwaniu się wojsk włoskich na terenie poł.-słow. [illegible] klm. Chorwacko-serbskie oddziały, stojące pod komendą dawniejszych tamtej serbskich oficerów, są gotowe do transportu do Rjeki na wypadek, gdyby sprzymierzonym nie udało się zmusić Włochów do natychmiastowego opuszczenia obsadzonych poł.-słw. obszarów.

## Kwestya uchodźców w Czechach.

**Morawska Ostrawa, 22. listopada. — Tel. wł.** — Na dzisiejszem posiedzeniu Narodniego Vyboru w Mor. Ostrawie omawiano kwestyę obcokrajowców w Mor. Ostrawie. Powód do tego dała prośba Żydowskiej Rady Narodowej z Pragi o złagodzenie zarządzeń przeciw cudzoziemcom. Ze względu na utrudnione warunki aprowizacyjne (!!) uznano za konieczne, by obcy obywatele opuścili powiat w terminie wyznaczonym przez organa policyjne.

## Włosi na swych nowych granicach.

**Rzym, 21. listopada. BK.** Agencya Stefaniego donosi: W ciągu wczorajszego dnia doszły oddziały włoskie wszędzie do granic, wyznaczonych na zasadzie układu w sprawie zawieszenia broni.

## Francya niezadowolona z Włochów.

**Zurych, 23. listopada. Tel. wł.** Według nadeszłych tu wiadomości, postępowanie Włochów przeciw Jugosłowianom wywołało w Paryżu silne niezadowolenie. Krok rządu zagrzebskiego i belgradskiego w Paryżu nie pozostał bez skutku i jak słychać rząd francuski podejmie ponownie kroki w Rzymie.

## Odwet niewiast francuskich.

**Paryż, 22. listopada. BK.** Komitet Rady Narodowej niewiast francuskich odbył posiedzenie w celu udzielenia odpowiedzi na prośbę niewiast niemieckich w sprawie złagodzenia warunków zawieszenia broni. Odpowiedź Francuzek wypadła odmownie. Podniesiono w niej, że warunki zawieszenia broni są usprawiedliwione wobec nielojalnego stanowiska Niemiec i wobec tego faktu, że wniesiony swego czasu protest niewiast francuskich w sprawie naruszenia integralności Belgii i zatopienia »Lusitanii« przebrzmiał w Niemczech bez echa.

## Walki uliczne w Dublinie.

**Rotterdam, 22. listopada. Tel. wł.** »Star« donosi o krwawych rozruchach ulicznych w Dublinie. Biuro Reutera nie wydało dotąd oficyalnego komunikatu. Dubliński korespondent wymienionego pisma depeszuje, że w ciągu ostatnich trzech nocy, a więc od 11. do 1[illegible]. listopada rozegrały się tam wielkie rozruchy, które zakończyły się ostatecznie ciężkiemi walkami między marynarzami, żołnierzami i mieszczanami i atakiem na ratusz i główną kwaterę sinfeinistów. Na ulice wyjechały samochody pancerne, żołnierze patrolowali kompaniami. Po przybyciu całej dywizyi piechoty dało się po części przywrócić spokój.

## Amerykańska pomoc żywnościowa.

**Genewa, 22. listopada. Tel. wł.** Prasa lyońska obliczą, iż na pełnym morzu płynące przesyłki żywności dla Austro-Węgier nadejdą rzekomo już z końcem listopada do Tryestu.

# Beznadziejna sytuacya Niemiec.

**Berlin**, 22. listopada. Tel. wł. Polityczna sytuacya Niemiec wikła się coraz bardziej. Z jednej strony odzywa się rozpaczliwy okrzyk niemieckiej komisyi rozjemczej o złagodzenie warunków zawarcia zawieszenia broni, z drugiej zaś strony wzrasta zamęt powszechny. Na dodatek nagła zima z wielkiemi śniegami we wschodnie części państwa zagraża zniszczeniem wielu milionów centnarów ziemniaków i buraków. Pożądane wyrównanie przeciwieństw politycznych wśród stronnictw socyalistycznych nie następi tak rychło. Jedynie grupa Spartakusów z Liebknechtem na czele odznacza się żelazną konsekwencyą i ruchliwością. Liebknecht oświadczył też, że bolszewizm wielkich rzeczy dokonał w Rosyi i bolszewizm jedynie może Niemców uratować. Równocześnie zażądała inna grupa Spartakusów usunięcia nowego prezydenta policyi i komendanta miasta Berlinu.

**Sztokholm**, 21. listopada. BK. Według „Socialdemokraten" wysłał Branting w zamian telegram do Alberta Thomasa w związku z depeszą, jaką wystosował do niego związek „Nowej Ojczyzny", w którym wywodzi:

Sytuacya Niemiec stanie się niebezpieczną o głód nieuniknionym, jeżeli koalicya będzie trwać przy pewnych warunkach. Musi ona użyczyć dłuższego dłuższego czasu na opróżnienie i do wydania parku wagonów, bo inne żelazne rządzące koła koalicyi wywołają w wielkich miastach Niemiec chaos boszewicki wśród mas głodujących, co przeszkodzi umocnieniu demokratycznej republiki.

### Zgromadzenie Narodowe czy dyktatura.

**Berlin**, 22. listopada. Tel. wł. Przeciw zwołaniu Zgromadzenia Narodowego oswiadcza się coraz więcej głosów. Rady robotniczo-żołnierskie prowincyi dolnoreńskiej stanęły znaną większością na stanowisku, że proletaryat musi zatrzymać dyktaturę a Zgromadzenie Narodowego nie należy zwoływać.

### Wydanie floty niemieckiej.

**Londyn**, 22. listopada. BK. Reuter. Flota niemiecka, którą dzisiaj wydaną zostala koalicyi składa się z 9 okrętów wojennych, 5 krążowników bojowych, 7 lekkich krążowników i 50 kontrtorpedowców. Brakujące jeszcze: 1 okręt wojenny, 1 krążownik bojowy i 1 lekki krążownik zostaną wydane w późniejszym czasie. Jeden krążownik w czasie jazdy na morzu północnem natknął się na minę i zatonął.

### Przed obsadzeniem Swinoujścia przez Anglików.

**Berlin**, 22. listopada. Tel. wł. Komenda Świnoujścia wydała odezwę, w której wskazuje na to, że angielskie siły bojowe zjawią się zdaje się koło wybrzeża niemieckiego i wylądują tam ewentualnie wojska celem kontrolowania demobilizacyi.

### Niemcy spełniły wszystkie warunki rozejmu.

**Zurych**, 22. listopada. Tel. wł. Francuskie dzienniki potwierdzają, że Niemcy spełniły już wszystkie warunki zawieszenie broni i ukończyły wszystkie opróżnienie.

### Niemiecka likwidacya wojny.

**Londyn**, 22. stycznia. BK. Biuro Reutera dowiaduje się, że kawalerya angielska przekroczyła dzisiaj historyczne pole Waterloo i posuwa się dalej ku granicy Niemiec. Na poszczególnych miejscach frontu objęli oficerowie angielscy w posiadanie większą ilość niemieckich dział, i wydali oficerom niemieckim na to pokwitowania.

**Liebknecht zwolennikiem bolszewizmu.**

**Berlin**, 22 listopada. Tel. wł. Wczoraj odbyły się w Berlinie trzy zgromadzenia grupy Spartakusa. Na jednem z nich przemawiał Karol Liebknecht i Róża Luksemburg. Liebknecht zaatakował socyalistów i zdeklarował się jako zwolennik bolszewizmu i przeciwnik narodowego zgromadzenia. Zgromadzeni nie pozwolili przyjść do głosu mówcom, którzy wyrażali inne zapatrywania.

### Zamach na policyę w Berlinie.

**Berlin**, 22. listopada. Tel. wł. Dzisiaj w nocy próbowali członkowie grupy Spartakusa zamachu na prezydyum policyi. Kilkuset zwolenników tej grupy udało się po zgromadzeniu do prezydyum policyi, ażeby rzekomo uwolnić trzymanych tam w areszcie więźniów politycznych. W policyi znajdywała się zwykła załoga. Gdy od ulicy Aleksandra wtargnęło kilkanaście osób, zaalarmowano całą załogę i wystąpiono przeciw napastnikom. W walce wręcz został jeden policyant ranny, jeden z napastników zabity a dwóch innych rannych. Kilka osób aresztowano.

### Wszystkie ideały osiągnięte.

**Sztokholm**, 22. listopada. Tel. wł. Prezydent Wilson wystosował do wszystkich Amerykanów orędzie, w którem oświadcza, że wszystkie ideały, z powodu których Ameryka została wciągnięta do wojny, zostały osiągnięte. Obecnie jest obowiązkiem Unii dołożyć wszelkich starań celem utrwalenia na całym świecie sprawiedliwej demokracyi.

### Świta Wilsona.

**Berno**, 22. listopada. Tel. wł. Prezydent Wilsona otrzymał telegraficzne zawiadomienie, że mianowano go honorowym przewodniczącym konferencyi pokojowej. Wilson wyjedzie do Europy w następującem towarzystwie: 40 posłów, 12 przedstawicieli partyi robotniczej, około 50 fachowych doradców, 12 przedstawicieli świata finansowego i przemysłu i 40 przedstawicieli prasy.

**Wilson zjeżdża do Europy prywatnie.**

**Londyn**, 22 listopada. Tel. wł. »Daily Mail« donosi z Nowego Jorku, że prezydent nie weźmie w konferencyi pokojowej udziału w charakterze delegata Stanów Zjednoczonych, gdyż w tym celu uda się do Europy specyalna delegacya.

### Demobilizacya w Ameryce.

**Kopenhaga**, 22. listopada. Tel. wł. Amerykański minister wojny Baker zarządził odwołanie ostatnich rozkazów powołujących. Demobilizacya w Stanach Zjednoczonych zaczęła się praktycznie.

**Berno** (szw.), 21. listopada. BK. General March oświadczył, że demobilizacya armii Stanów Zjednoczonych odbędzie się w następujący sposób: W najbliższych 14 dniach będzie zwolnionych naprzód 200.000 żołnierzy, znajdujących się w tej chwili w obozach wojskowych w Stanach Zjednoczonych. Następnie będzie co dnia po 30.000 ludzi odsyłanych do domu aż do zwolnienia 1,700.000 osób. Rannych i inwalidów odeśle się jak najśpieszniej do Stanów Zjednoczonych.

**Koszta wojenne Stanów Zjednoczonych.**

**Waszyngton**, 21. listopada. BK. Wszystkie koszta wojenne Stanów Zjednoczonych aż do podpisania zawieszenia broni wynoszą 21.023,680.722 dolarów.

### Angielska mowa tronowa.

**Nadzieja rychłego pokoju.**

**Londyn**, 22. lipca. Reuter. BK. W mowie tronowej, która dziś została odczytaną w Izbie niższej, powiedziano między innemi, iż zawieszenie broni daje widoki rychłego, honorowego i trwałego pokoju. Mowa tronowa zawiera wezwanie do nie ustawania w wysiłkach, aż zostaną naprawione spustoszenia wojny. Zapowiada również rozszerzenie prawa wyborczego i wyraża nadzieję dalszego trwania jedności, ujawnionej podczas wojny.

**Odroczenie angielskiego parlamentu.**

**Londyn**, 22. listopada. BK. Reuter. — Parlament został dziś odroczony wśród zwykłych ceremonii. Odroczenie trwać będzie do 30. grudnia. Wybory odbędą się 14 grudnia. Rezultat podany będzie 28. grudnia.

### Niemcy wytyczają granice.

**Wiedeń** 22 listopada. Zapadła już uchwała komisyi konstytucyjnej Zgromadzenia narodowego w kwestyi obszaru państwa. Komisya zadecydowała następujące ujęcie paragrafu 1.: Republika niem. Austryi rozciąga się na zwartym obszarze osiedlenia Niemców, wewnątrz królestw i krajów, reprezentowanych w Radzie państwa. Republika niemieckiej Austryi obejmuje następujące kraje: Austryę poniżej Anizy włącznie z okręgiem niemieckim Moraw południowych i niemieckiego obszaru wokoło Nowej Bystrzycy, dalej Austryę powyżej Anizy, łącznie z niemiecką częścią Czech południowej, Sonowald Styryi i Karyntyę z wyjątkiem zwartego obszaru osiedlenia jugosłowiańskiego, dalej Tyrol z wyjątkiem zwartego włoskiego obszaru osiedlenia, dalej Forarlberg, niemieckie Czechy i kraje Sudeckie, jakoteż obszary niemieckiego osiedlenia koło Berna, Igławy i Ołomuńca.

**Śnieżyca w Prusach zachodnich.**

**Gdańsk**, 22 listopada. BK. W całych Prusach zachodnich spadły gęste śniegi, które uniemożliwiają zebranie wiele milionów centnarów ziemniaków i buraków, których z powodu panującej choroby hiszpańskie, i odejścia rosyjskich jeńców wojennych nie można było wcześniej zabrać. Cały kraj pokrywa kilku centymetrową warstwą śniegu.

### O pozyskanie niem.-Austryi dla koalicyi.

**Berlin**. 22. listopada. Tel. wł. Prasa francuska zajmuje ciągle nieprzyjazne stanowisko wobec ewentualnego połączenia niem. Austryi z Rzeszą niemiecką. Dzienniki paryskie podnoszą, że Wiedeń można by łatwo przekonać, że jego przyszły rozwój gospodarczy jest możliwy jedynie przez połączenie się z koalicyą. Militarne obsadzenie Wiedeńia nie mogłoby być ani trwałe ani nie doprowadziłoby do zamierzonego celu. Przeciwnie zaś gospodarcze zespolenie Austryi z koalicyą przyczyniłoby się do pozyskania niem. Austryi do koalicyi.

### Serbowie przy robocie.

**Arad**, 22. listopada. Tel. wł. Dziś wkroczyło 600 Serbów do Aradu i obsadziło miasto.

### Front czeski w północnych Węgrzech.

**Budapeszt**, 22. listopada. Tel. wł. Według urzędowego komunikatu ministerstwa wojny czeskie wojska, które wtargnęły na ziemię węgierską, znajdują się na linii Malatka-Szenice-Vag Ujhely-Trenczin-Nagy Vycse. Wojska czeskie otrzymują ostawicznie posiłki. Rumuni obsadzili dotad tylko granice. Serbowie wtargnęli aż do Ezuregh przed Szeged.

**Nieprawdziwe pogłoski.**

**Berlin**, 22. listopada. BK. Rada robotniczo-żołnierska z Poznania komunikuje iż wszystkie pogłoski o wkraczaniu polskich formacyi są nieprawdziwe.

**Kwatermistrze włoscy w Salzburgu.**

**Salzburg**, 22. listopada. Tel. wł. Dzisiaj w nocy przybyło tu kilkunastu włoskich oficerów w charakterze kwatermistrzów zdążającego za nimi wojska włoskiego w sile 5000 ludzi.

**O wydanie winowajców.**

**Zurych**, 22. listopada. Tel. wł. — »Journal de Geneve« donosi, że wielu posłów francuskich nalega na to, by koalicya wytoczyła proces wszystkim rządzącym, winnym wojny, gdziekolwiek oni się znajdują i by z tego powodu postawiła za warunek pokojowy wydanie ich.

**50.000 koalicyjnych żołnierzy na Węgrzech**

**Budapeszt**, 22. listopada. BK. Jak donoszą, na obszarze Węgier ma być pomieszczonych w całości około 50.000 żołnierzy koalicyjnych i 1500 do 1600 oficerów. W Budapeszcie zamieszka około 300 oficerów koalicyi.

**Ustąpienie fińskiego ministra wojny.**

**Helsingfors**, 22. listopada. BK. Z uwagi na zmienioną sytuacyę polityczną wniósł fiński minister wojny i naczelny dowódca armii Thesleff prośbę o dymisyę. Był on powołany na to stanowisko w celu zorganizowania armii fińskiej na wzór Niemiec.

**10 i 20 halerzowe noty papierowe.**

**Innsbruck**, 22. listopada. BK. Według obwieszczenia burmistrza rozpocznie gmina z początkiem przyszłego miesiąca wydawanie 10 i 20 halerzowych not papierowych, tudzież banknotów 10 i 20 koronowych z terminem obiegu do 31. maja 1919.

### Praga w ciemnościach.

**Praga**, 22. listopada. Tel. wł. — Dzisiaj od godziny 9. wieczorem jest Praga pogrążona w ciemnościach. W miejskiej elektrowni wybuchł pożar i w tej chwili zgasło światło elektryczne. Tramwaje elektryczne stanęły na ulicach. Pożar wprawdzie ugaszono, lecz przywrócenie elektrowni do normalnego stanu potrwać musi kilka dni.

— **Orędzie Masaryka w kwestyi syonizmu i żydowskiego ruchu narodowego.** W odpowiedzi na orędzie, wystosowane przez komitet wykonawczy organizacyi syonistycznej w Ameryce do czesko-słowackiej Rady Narodowej, prof. Masaryk wystosował do tegoż komitetu w imieniu czesko-słowackiej Rady Narodowej i całego narodu następujące orędzie: »Dziękuję serdecznie za uznanie naszej polityki narodowej. Nasze przyszłe państwo zostanie jako całość rozszerzone do jego historycznych granic, wskutek czego obejmie mniejszości narodowe. Narodowości w Czechach i na Słowaczyźnie mieszkają tak bardzo pomieszane ze sobą, iż niemożliwem jest radykalne odgraniczenie terytoryalne. Nie możemy zrezygnować z tysięcy członków naszego narodu. Nie chcemy uciskać mniejszości innych narodów. Z tego powodu ustalimy odpowiednie a godne gwarancye, aby zapewnić mniejszościom równe prawa w życiu publicznem i szkołach, zaś Żydzi będą mieli te same prawa, co inni mieszkańcy. Również zostanie zniszczony system gnębicielski austryackiego kościoła państwowego, który nadużywał religii dla celów politycznych. Wyrażam moją sympatyę syonizmowi i żydowskiemu ruchowi narodowi z powodu zawartej w nich wielkiej wartości moralnej. Zapoznawszy się z żydowskim ruchem narodowym w Europie i Ameryce, przekonałem się, iż nie jest on szowinistycznym, lecz prądem duchowym, dążącym do odbudowy żydowskiej nacyi.« W końcu Masaryk dziękuje za skierowane doń słowa przyjaźni i obiecuje żydowskiemu ruchowi swoją sympatyę dlań i pomoc.

**Do P. T. Odsprzedawców »Nowego Dziennika«!**

Zawiadamiamy, że od dnia dzisiejszego z powodu braku papieru przesyłać możemy tylko faktycznie sprzedawaną ilość egzemplarzy naszego pisma i z tego powodu żadnych zwrotów uznawać nie będziemy. — Prosimy donieść nam natychmiast telegraficznie, jaką ilość egzemplarzy mamy przesyłać.

Nadto wzywamy wszystkich tych pp. odsprzedawców, którzy zalegają z wyrównaniem rachunków do 1. listopada b. r., aby bezzwłocznie zapłatę uskutecznili, w przeciwnym bowiem razie przesyłkę zastanowimy.

Administracya »Nowego Dziennika«.

## DZIAŁ GOSPODARCZY.

### Giełda.

**Wiedeń**, 22. listopada. (B. K.) Pod wpływem słabego usposobienia na wczorajszej giełdzie berlińskiej panował na giełdzie dzisiejszej nastrój wybitnie słaby. Przy drobnych obrotach spadły kursy z małymi wyjątkami. Spadki w kulisie obracały się między 10 a 30 kor. i wynosiły w szrankach 10 do 73 koron przy akcyi. Na rynku lokacyjnym jest godnem uwagi polepszenie się renty austryackiej do 103 (o 4 proc.) Zakończenie spokojne bez polepszenia, tylko losy tureckie stały wyżej.

**Budapeszt**, 22. listopada. B. K. Również na dzisiejszej giełdzie nie dokonano żadnych transakcyi. Było wprawdzie kilka poleceń sprzedaży, lecz nie znaleźli na nie się odbiorcy nawet po minimalnych kursach.

**Berlin**, 22. listopada. B. K. Po silnem wstrząśnięciu wczorajszem nastąpiło dzisiaj na giełdzie pewne uspokojenie. W istocie notowały zwyżkę akcye huty Bismarcka, Bochumera, wszystkie górnicze akcye górnośląskie, Feniksa, anilinowe badeńskie, Höchstera, ogólno-elektryczne i Daimlera. Zwyżka reszty papierów nastąpiła w odpowiednio ciasnych granicach. Również na rynku rent nastąpiło polepszenie i ożywienie, jakoteż austro-węgierskie doznały pewnej zw

# Piłsudski — dyktatorem.

Kraków, 22. listopada

Polska Agencya telegraficzna donosi:

Na wczorajszem posiedzeniu Rady ministrów uchwalono projekt następującego dekretu:

**Dekret o najwyższej władzy reprezentacyjnej Republiki polskiej.**

Na podstawie dekretu w dniu 14. bm przedłożył mi prezydent ministrów uchwalony przez tymczasowy rząd ludowy Republiki projekt utworzenia najwyższej władzy reprezentacyjnej Republiki polskiej aż do czasu zwołania Sejmu ustawodawczego.

Zatwierdzając przedłożony mi projekt, stanowię co następuje:

1. Obejmuję jako tymczasowy naczelnik państwa najwyższą władzę Republiki polskiej i będę ją sprawował aż do czasu zwołania Sejmu ustawodawczego.

2. Rząd republiki polskiej stanowią mianowani przezemnie odpowiedzialni aż do zebrania się sejmu przedemną prezydent ministrów i ministrowie.

3. Projekty ustawodawcze, uchwalone przez Radę ministrów ulegają mojemu zatwierdzeniu i uzyskują moc obowiązującą, o ile sama ustawa inaczej nie postanowi, z chwilą ogłoszenia w „Dzienniku praw państwa“ i tracą one moc obowiązującą, o ile nie będą przedstawione na pierwszem posiedzeniu sejmu ustawodawczego do jego zatwierdzenia.

4. Akty rządowe kontrasygnuje prezydent ministrów.

5. Sądy wydają wyroki w imieniu Republiki Polskiej.

6. Wszyscy urzędnicy państwa polskiego składają przysięgę na wierność Republice polskiej według ustalić się mającej przez radę ministrów roty.

7. Mianowanie wyższych urzędników państwowych zastrzeżone w myśl dotychczasowych przepisów, głowie państwa, wychodzić będzie odemnie, na propozycyę prezydenta ministrów i właściwego ministra.

8. Budżet Republiki polskiej na pierwszy okres budżetowy uchwali rząd i przedłoży mi do zatwierdzenia.

Projekt ów dekretu przedłożony zostanie dziś Piłsudskiemu.

---

**Zjednoczenie narodowe a gabinet Moraczewskiego.** W dniu 17. i 18. bm. odbył się w Warszawie zjazd Zjednoczenia narodowego który m. i. w następującej rezolucyi zajął opozycyjne stanowisko wobec gabinetu dra Moraczewskiego.

„Zjazd Zjednoczenia narodowego stwierdza że gabinet p. Moraczewskiego jest rządem partyjnym.

Zjazd Zjednoczenia narodowego protestuje przeciwko rządom partyjnym i lokalnym, jak również przeciwko odraczaniu terminu zwołania konstytuanty, wreszcie przeciw istnieniu w kraju obok wojska regularnego organizacyi wojskowych partyjnych.

Zjazd Zjednoczenia narodowego zastrzega się przeciwko [illegible] przez rząd spraw, które powinny być rozstrzygnięte na sejmie, oraz żąda [illegible] walki ze wszelkiemi objawami bolszewizmu.“

[illegible] stanowisko zajęły też jak wiadomo: Koło poselskie dawnej dzielnicy pruskiej, Zjednoczenie Narodowe w Galicyi, stronnictwo narodowo-demokratyczne dawnego zaboru austryackiego i Koło Międzypartyjne w Warszawie.

•

**Polskie Stronnictwo Ludowe a gabinet Moraczewskiego.**

Polskie Stronnictwo Ludowe odbyło w czwartek 21 bm. w Krakowie naradę nad obecną sytuacyą polityczną. Uchwalono jednomyślnie następującą rezolucyę:

„Klub posłów P. S. L. uważa za konieczne utworzenie silnego rządu, zdolnego do urządzenia państwa polskiego.

Zadanie to może spełnić tylko gabinet, złożony z przedstawicieli stronnictw ludowych, robotniczych i innych demokratycznych ze wszystkich dzielnic Polski.

Wobec tego Klub posłów P. S. L. domaga się jak najśpieszniejszej rekonstrukcyi gabinetu w tym duchu.

Równocześnie zastrzega sobie współudział w gabinecie, odpowiadający sile i znaczeniu ludu.“

---

## Rota ślubowania służbowego.

Rota ślubowania dla naczelników władz i urzędników Państwa Polskiego opiewa:

**Ślubuję Państwu Polskiemu wierność i posłuszeństwo oraz przyrzekam, że z całą gotowością i sumiennością przestrzegać będę obowiązujących ustaw i rozporządzeń, że będę wypełniał obowiązki mego urzędu bezstronnie i bezinteresownie a unikać wszystkiego, coby mogło przynieść szkodę Państwu a ujmę stanowi, do którego należę. Ślubuję.**

Ślubowanie to odbiorą komisarze P. K. L. od naczelników władz i kierowników samoistnych urzędów a naczelnicy od podległego im personalu. Ślubowanie należy odebrać przez podanie ręki.

Oznaczony na 25 bm. termin do złożenia przez urzędników wszelkich kategoryi ślubowania na wierność państwu polskiemu — przedłużono do 30 b. m.

•

Od siebie zaznaczamy, że każdy urzędnik polski narodowości żydowskiej z całą gotowością złoży ślubowanie na powyższą rotę.

---

## Odezwa Żydów kieleckich.

**Do Narodu Polskiego!**

Na gruzach trzech państw Zaborczych, które ongiś rozszarpały i rozdarły Ziemię polską, powstała nowa Zjednoczona i Niepodległa Polska.

Sprawiedliwości dziejowej stało się zadość. Krzywda, gwałt i niesłychane w dziejach ludzkości bezprawie, jakiego względem Narodu polskiego i jego ziemi dopuściły się państwa zaborcze, zostały zrządzeniem losu pomszczone.

Państwo Polskie powstaje na nowo do życia.
My Żydzi z radością witamy powstanie
**Wolnej, Zjednoczonej i Niepodległej Polski**
oświadczamy gotowość współpracy nad odbudową Państwa Polskiego.

Wojna światowa, która wszystkim uciśnionym narodom przyniosła wolność i wyzwolenie, stała się i dla nas Żydów początkiem nowej ery.

Państwa koalicyi wraz z prezydentem Stanów Zjednoczonych uznały Żydów za odrębny naród i przyznały mu miejsce w powstać mającej lidze narodów. Państwa te uznały nasze nigdy niezaprzeczalne prawo do naszej prastarej ojczyzny w Palestynie oraz do samostanowienia o sobie w tych krajach, w których Żydzi mieszkają w zwartych masach jako mniejszość narodowa.

Dlatego też **żądamy uznania narodowości żydowskiej w Polsce i zagwarantowania nam jako narodowej mniejszości, politycznej, kulturalnej i gospodarczej autonomii, opartej na zasadzie personalnej.**

Wyrażamy głębokie przekonanie, że uznanie Żydów jako mniejszości narodowej i zagwarantowania ich praw narodowych, przyczyni się do ożywienia współpracy **społeczeństwa żydowskiego dla dobra Państwa Polskiego.**

Dla wyrażania i wykonywania tych praw narodowych żądamy zwołania w jak najszybszym czasie **konstytuanty żydowskiej.**

Żądamy jak najszerszej demokratyzacyi Państwa Polskiego.

Przy wyborach do wszelkich ciał reprezentacyjnych żądamy utworzenia dla Żydów odrębnej **kuryi narodowej, opartej na pięcioprzymiotnikowem prawie wyborczem.**

Żądamy **proporcyonalnego zastępstwa** we wszystkich państwowych ciałach ustawodawczych i rządowych.

Żądając tych praw, poczuwamy się zarazem do wszelkich obowiązków płynących z tytułu **naszego obywatelstwa i naszej przynależności do Państwa Polskiego.**

Oświadczamy gotowość współpracy nad odbudową państwa oraz ponoszenia wszelkiego podatku, krwi i mienia na jego rzecz.

Dla ochrony naszych interesów i strzeżenia naszych praw narodowych została wybrana na masowym wiecu żydowskim odbytym dnia 11 listopada 1918 r.

**Tymczasowa żydowska reprezentacya narodowa,** złożona z przedstawicieli wszelkich warstw i stronnictw żydowskich miasta Kielc.

Tymczasowa Żydowska Reprezentacya Narodowa w Kielcach jest odtąd jedynie uprawnioną do zastępowania ludności żyd. i do niej też zwracać się należy we wszelkich sprawach ogół żydowski obchodzących, z wyłączeniem wszelkich innych czynników, jako do tego niepowołanych.

Polacy!

Nadeszła chwila Waszego wyzwolenia!

Pękły kajdany niewoli polskiej, zaświtała jutrzenka wolności i swobody, jutrzenka lepszej dla Was przyszłości.

My Żydzi wierzymy, że Wy, którzyście sami przebyli ciężkie czasy niewoli i ucisku zrozumiecie nasze położenie, nie będziecie budowali nowej Polski na zasadach przemocy i gwałtu jednych przeciw drugim.

Wierzymy, że społeczeństwo polskie da należyty posłuch naszym słusznym żądaniom i nie odtrąci nas Żydów od współpracy nad budową Państwa Polskiego, dla którego razem z innymi chcemy być dobrymi i wiernymi obywatelami.

Podajemy ręce do zgody, do wspólnej pracy.

Pamiętajcie, że tylko w jedności siła.

**Niech żyje Wolna, Zjednoczona, Niepodległa Polska!**

**Niech żyje Naród Polski!**

**Niech żyje Naród Żydowski!**

**Tymczasowa Żydowska Reprezentacya Narodowa.**

---

## Praca kobieca w żydostwie galicyjskiem.

III.

Na zachodzie wiele zdziałano dla rozwoju domowego przemysłu kobiecego. Prócz kobiecych szkół uzupełniających, z których większość uwzględnia też niektóre gałęzie przemysłowe, istnieje cały szereg t. zw. „Akademii wyrobów odzieży“ (Bekleidungsakademien) i szkoły zawodowe dla poszczególnych działów przemysłu kobiecego. W Berlinie n. p. utrzymuje Towarzystwo Lette, jedna z najpoważniejszych organizacyi kobiecych w Niemczech, szkołę przemysłową, w której kobiety pobierają naukę w dziedzinie robót ręcznych, sztuki stosowanej szycia na maszynie, kroju, bieliźniarstwa, fryzyerstwa, prania, prasowania, koronkarstwa, haftu tak ręcznego jak i na maszynie, i t. d. Prócz tego utrzymuje ona szkołę wychowawczą dla nauczycielek przemysłowych, zakład nauki fotograficznych produkcyi, szkołę zecerek i inne mniejszego znaczenia. Przytoczyłem działalność tego Towarzystwa dla wykazania jak szeroką może być akcya na tej niwie i jak twórczą może być tego rodzaju organizacya. Szkoły tego rodzaju zakłada też państwo i poszczególne miasta, tak, że ruch rzemieślniczo-wychowawczy odbywa się wśród kobiet niemieckich na szerokiej skali. Uwagi godnym jest fakt, że większość t. zw. Akademii przemysłowych pozostaje w rękach prywatnych, albowiem wszystkie te wyliczone działy są tego rodzaju, że już nauka ich, czas terminowania przynosi dochód, który uczciwy przedsiębiorca rozdzielić może między kapitałem, zakładowym a uczenicami. Na uwagę zasługuje jeszcze szkoła przemysłowa żydowska w Wrocławiu (Industrieschule für israelitische Mädchen).

Pomijamy inne kraje i chcemy jedynie krótko naszkicować stan szkolnictwa w Galicyi. Podług Dudrawiczowej[*]) rozwijają się w kraju następujące działy przemysłu kobiecego: „guzikarstwo, kwieciarstwo, sztuka stosowana, zabawkarstwo, kilimkarstwo, szewstwo, koszykarstwo galanteryjne, kartoniarstwo, trykotarstwo, bieliźniarstwo, krawiecczyzna, koronkarstwo i haciarstwo. Najlepiej dotychczas jest zorganizowane w Galicyi kilimkarstwo, które osiągnęło już piękne obroty, oraz trykotarstwo.“ Istnieje też w Galicyi kilkanaście pracowni sztucznych kwiatów, które mają zapewniony zbyt. Zabawkarstwo drewniane koncentruje się głównie w krajowych szkołach w Leżajsku i Jaworowie i obok nich w Kułgach i w Krakowie. Obok zabawkarstwa drewnianego wprowadzone zostało także zabawkarstwo wełniane. Szewstwo kobiece rozpoczyna swój rozwój we Lwowie i Krakowie. Bieliźniarstwo czyni dobre postępy dzięki opiece i kursom urządzonym przez Patronat drobnego przemysłu. W Zakopanem powstała podczas wojny pracownia krawieczyzny, bieliźniarstwa, pończosznictwa i kilka mniejszych [illegible] w Nowym Sączu założyła gmina pracownię bieliźniarstwa. Do r. 1914 istniały w Galicyi 4 szkoły krajowe koronkarskie. Dział ten został w Zakopanem dobrze zorganizowanym i postawionym na zdrowych podstawach wychowawczych i finansowych. W r. 1917 utworzono obok szkoły krajowej Związek koronkarsko-hafciarski w Zakopanem, którego członkiem może być każdy kto płaci wkładki w sumie 100 K. Jest to typ organizacyi, którąby i u nas zasłużywał na naśladowanie. Związek taki bowiem istniejący obok szkoły jest stroną przedsiębiorczą, zamawia i sprzedaje wyroby dostarczone przez szkołę. Szkoła zostaje w ten sposób zwolniona od obowiązków kalkulacyi kupieckiej, którym nie dorosła. Prócz jeszcze innych mniejszych instytucyi, będących dopiero w zaczątkach i kursów mniej lub więcej przypadkowych nie mamy w Galicyi szerszego programu szkolnego pracy kobiet. Kraj mało przemysłowy okazuje mało zrozumienia dla przemysłu kobiecego, któryby mógłby być niewyczerpaną krynicą dobrobytu szerokich mas.

U nas zaś jeszcze mniej w tej dziedzinie zdziałano, mimo, iż filantropia zachodnia nie szczędziła pieniędzy na ten cel. Tu najlepiej się okazało że pieniądz staje się wtedy tylko ekonomicznie twórczym, gdy staje się kapitałem w rękach obrotnego przedsiębiorcy. Miliony zmiotły bezużytecznie. Zaczęto wiele rzeczy, ale zabrakło organizacyi któraby te prace kontynuowała i cały ten wysiłek skoncentrowała w dziedzinie twórczej, realnej pracy społecznej. Że można też mniejszemi kapitałami wiele zdziałać, pokazała to ostatnio pani dr. Klaftenowa, która urządziła wzorowe żydowskie warsztaty rękodzielnicze we Lwowie, które dziś tworzyć mogą zaczątek szerszego zakresu pracy. Dla tej akcyi mamy wzory krajowe i poza krajem, a przedewszystkiem jest dziś grunt podatny godzina odpowiednia. Nim państwo i rządy zrozumieją ważność tego zagadnienia, i szkolnictwo przemysłowe dla kształcenia zawodowego kobiet w swoje ujmą ręce, musimy my, społeczeństwo żydowskie, chwycić się samopomocy. Nasze panie i ci wszyscy, którym fortuna wojenna przyniosła bogactwa i dobrobyt muszą w chwilach ofiar nadludzkich być gotowymi do tych drobnych a jednak w skutkach tak doniosłych, ofiar na rzecz swoich kiedyś ciężko dotkniętych siostrzyc. Niechaj istniejące i mające się świeżo ukonstytuować koła kobiet, kluby panien i t. p. zwracają więcej uwagi na tę stronę praktyczną kwestyi kobiecej w żydostwie galicyjskiem — niechaj nasze emancypantki wytężą swe siły w kierunku emancypowania swych sióstr z nędzy materyalnej i chronicznego bezrobocia i niechaj staną się orędowniczkami prawdziwego wyzwolenia, bo wyzwolenia z ubóstwa, ślamazarstwa i bezradności, a będzie to najlepszą, najszczytniejszą pracą emancypacyjną, emancypacyą, z którą w parze pójdzie emancypacya narodowa. Niechaj w całym kraju powstanie sieć froeblówek które od najmłodszego wieku wpływać będą na nasze młode pokolenie w kierunku ideałów pracy, obojętnie czy zawodowej, czy w gospodarstwie domowym, w kierunku racyonalnej energetyki pracy i realnej oceny wartości pracy. Na zachodzie to wiedzą i do tego się zastosowali, wiedząc, że można nawet bawić się produktywnie nie tracąc i nie gubiąc energii, tylko owszem ćwicząc i udoskonalając zasoby sił fizycznych i duchowych, którymi obdarzyła nas natura. Niechaj w dalszym ciągu powstanie sieć warsztatów, szkół przemysłowych, kursów, akademii ludowych i t. p. instytucyi, że tak powiem przybytków pracy. Niechaj ci wszyscy, co mają coś do powiedzenia, wystąpią przed lud i głoszą mu święto pracy, jako źródło tej jedynej vis vitalis, która potrafi ożywić i regenerować nas, a przedewszystkiem uchronić nasze masy od ruiny ekonomicznej.

Na tej wojnie doznała i nasza kobieta poszkodowania. Nie jest ona dziś tem, czem była dawniej. Czas na odbudowę Jej podstaw bytu, Jej moralnego światopoglądu i Jej stanowiska w rodzinie żydowskiej.

Lecz jak wszędzie, tak i tu odbudowa nie powinna być ślepą rekonstrukcyą stanu przeszłego, minionego, tylko twórczą przebudową materyalnego jej bytu i tego moralnego korelatu, tego jej bytu.

By to się stało, czuwać nad tem musi sama kobieta żydowska.

**Organizacyi kobiet żydowskich, organizacyi twórczej dla szerzenia miłości i etyki pracy — nam potrzeba. Organizacya taka musi w najbliższym czasie powstać. Żydowska kwestya kobieca jest dziś nadzwyczaj aktualną.**

**Dr. Józef Tenenbaum.**

[*]) Marya Dudrewiczowa. Organizacya przemysłu kobiecego. Odbudowa kraju. Nr. 7—8, rok II.

---

**Uprasza się wszystkich P. T. abonentów, którzy nie przesłali od dnia 1. listopada b. r. podwyższonej prenumeraty (K 7.— abon. mies., K 20.— abon. kwartalny), aby odpowiednie uzupełniające kwoty natychmiast zechcieli nadesłać, w przeciwnym bowiem razie przesyłkę zastanowimy.**

**Administracya „Nowego Dziennika“.**

---

## Echa ekscesów.

**Z powodu rozruchów w Kielcach.**

„Gazeta Kielecka“ pisze w numerze z 16 bm.: „Rozruchy antyżydowskie w poniedziałek i we wtorek budzą w każdym szlachetnym sercu polskim oburzenie i obrzydzenie — bić bezbronnych, często chłopców nawet, to rzecz nieludzka i godna bezsprzecznie potępienia. Winowajcy tego powinni być ukarani; prokuratorya nasza wszczęła już śledztwo.

Potępieniem i ewentualnem sądownem ukaraniem winnych nie może się jednak zadowolić myślący obywatel. Należy pomyśleć o tem, by usunąć czynniki doprowadzające do takich ekscesów, należy unikać wszystkiego co do nich prowadzi. — Apel ten stosuje się do stron obu.“

W dalszym ciągu powiada „Gazeta Kielecka“, że wina Żydów jest: 1. „naogół nieobywatelskie zachowanie się podczas wojny“ (paskarstwo) i 2. „coraz bardziej rozszerzająca się nacyonalistyczne agitacye wśród ogółu żydowskiego.“ Ile w tem prawdy, że te a nie inne momenty zrodziły pogromy, wiedzą naturalnie nasi czytelnicy. „Gazeta Kielecka“ oświadcza, że na „konstytuantę żydowską“, „proporcyonalne zastępstwo we wszystkich państwowych instytucyach“ — „przenigdy Polacy się nie zgodzą.“

•

**Przemyśl.**

Z listu wybitnej osobistości żydowskiej, przesłanego nam z Przemyśla z daty 18. bm., cytujemy — nie chcąc cytować więcej — następujące zdanie: „Wiadomość, że Żydzi brali udział w walkach po stronie Rusinów nie zawiera ani słowa prawdy. Każdy z inteligencyi żydowskiej gotów dać swoje słowo za to, że żaden Żyd nie strzelał i że zachowanie się Żydów podczas całego zmagania się było idealnie neutralnem.“

---

## Z Żydowskiej Rady Narodowej

Komitet Wykonawczy Żydowskiej Rady Narodowej w Krakowie komunikuje:

Zapowiedziane na dzień 24 b. m. w Krakowie plenarne posiedzenie Żydowskiej Rady Narodowej dla Galicyi zostaje z powodów technicznych odwołane.

---

# KRONIKA.

**Kraków, 23. listopada**

**Walka z lichwą żywnościową.** Dwa galicyjskie stowarzyszenia żydowskie: Stow. gal. podróżujących kupców i stow. samopomocy podróżujących kupców wszczęły energiczną akcyę dla zmobilizowania całego obywatelstwa żydowskiego Galicyi do walki z orgią cen. Istotnie stosunki są nie do zniesienia. Ceny produktów spożywczych utrzymały się na wysokości wojennej mimo że kupiectwo ceny towarów i przetworów przemysłowych znacznie obniżyło.

Nędza jest straszna. Tysiące ojców rodzin, którzy powrócili z frontów pozbawionych jest pracy — a żyć trzeba i utrzymać rodziny.

Jest niesłychaną krzywdą, jeżeli uginający się w jarzmie wszelakich trosk życiowych konsument płacić musi za niezbędne artykuły żywności dawne paskarskie ceny (mąka 15 kor. za kg. dawniej 36 hal., mleko 4 kor., przed wojną 16 hal., jajko 1 kor. (5 hal.), masło 72 kor. zamiast 2—3 kor., chleb 20 kor. zamiast 0.50, cukier 25 kor., zam. 80 hal. etc.)

Do prezesa Żyd. Rady Narodowej p. Dra Thona udała się onegdaj delegacya obu wyż wymienionych organizacyi złożona z pp. Karola Rosthala, Hochbergera, Habera, Rosenfelda, Kamslera, Freiwalda, Messera i Löhla, która przedstawiła ciężką sytuacyę ogółu społeczeństwa z powodu lichwy żywnościowej i żądała zwołania wiecu obywatelstwa żyd. w Krakowie, któryby powziął rezolucyę, domagającą się: 1. obniżenia stanowczego cen artykułów żywności, 2. potanienia towarów, tam gdzie ono jeszcze nie nastąpiło, 3. natychmiastowej rozsprzedaży między ludność wielką dostarczającą art. żywności, artykułów tekstylnych i innych, nagromadzonych w magazynach b. namiestnictwa.

---

i ??? 6. Centrali bawełnianej — po cenach rekwizycyjnych. 4. Wszystkie te postulaty należy skierować do P. K. L. do rządu w Warszawie oraz prezydyum m. Krakowa — z prośbą o energiczne zarządzenia dla ich przeprowadzenia. — Prezes Z. R. N. Dr. Thon gorąco poparł podniesione postulaty i oświadczył się za całą akcyą. — Podobnie aprobowali krok tych organizacyi pp. Dr. Gross i Dr. Landau. Na niedzielę, 11 przed południem zwołany zostaje przeto wiec żydowski dla zajęcia stanowiska wobec lichwy żywnościowej.

**Rabinat wydał odezwę** do ludności żydowskiej, wzywającą, by pod groźbą klątwy (chairem) nie kupowała towarów po paskarskich cenach, lecz raczej wstrzymała się przez pewien czas od zakupna towarów wogóle.

**Rozkaz generała Gologórskiego.** Objąwszy komendę w Krakowie, generał Gologórski wydał następujący rozkaz do żołnierzy:

»Obejmując komendę Galicyi, Śląska, powiatu olkuskiego, Będzina i Dąbrowy górniczej, witam was wszystkich wolnych synów niepodległej Polski i wzywam, abyście w imię najwyższej służby narodowej spełniali swoje obowiązki tak jak tego wielka chwila od wszystkich synów Ojczyzny wymaga.

Ja przyrzekam, że na równi z Wami stać będę twardo i niezłomnie na straży praw i obowiązków żołnierza polskiego i spełniać będę powierzoną mi przez naczelnego komendanta Józefa Piłsudskiego służbę z oddaniem się i radością.«

**Delegaci dla spraw politycznych.** P. K. L. uchwaliła przydzielić p. generałowi Rozwadowskiemu delegatów dla spraw politycznych w osobach pp. Skarbka, Stesłowicza i Lubomirskiego.

**Dar na rzecz Skarbu Polskiego.** Wydział sprawiedliwości P. K. L. komunikuje, że p. sędzia Mieczysław Grydlewski w Żmigrodzie zrzekł się na rzecz Skarbu Polskiego swych poborów za grudzień 1918 r. oraz przekazał udziały, złożone w swoim czasie w 4 austryackich pożyczkach wojennych nom. wartości 1000 koron na rzecz Skarbu Polskiego.

— **Zwolnienia oficerów i urzędników wojskowych.** Polska Komenda wojskowa w Krakowie zarządziła zwolnienie ze służby wojskowej — audytorów rezerwowych urzędników sądowych, jakoteż rezerwowych oficerów frontowych, niezdolnych do służby frontowej a zajętych obecnie w zakładach wojskowo-sądowych. Do 25. listopada mają być zwolnieni gaźwści powyższych kategoryi, należący do roczników powyżej 23 lat; kierownik danego zakładu wojskowo-sądowego ma prawo jednak zatrzymać pewne jednostki wedle własnego uznania. —

**Opłaty miejskie.** Wczoraj odbyło się pod przewodnictwem wiceprezydenta miasta Sarego wspólne posiedzenie sekcyi skarbowej i prawniczej Rady m. Obradowano w dalszym ciągu nad projektem ustawy o opłatach od przyrostu wartości nieruchomości. Po uchwaleniu 12 paragrafów obrady z powodu spóźnionej pory odroczono do następnego posiedzenia.

**Brak kart chlebowych.** Z powodu nie nadesłania do Krakowa kart chlebowych na najbliższy okres dwutygodniowy w dostatecznej ilości, znaczna większość mieszkańców otrzyma zamiast kart chlebowych karty tłuszczowe koloru zielonego, które miały być wydane na okres czterotygodniowy od 15. września do 12 października br. Na kart te, tak samo jak w ubiegłym okresie, będą piekarnie i sklepy rejonowe wydawały chleb i mąkę, a mianowicie na odcinki z prawej strony karty tłuszczowej mąkę a z lewej strony karty chleb. Karty rozdane będą w Biurach okręgowych Magistratu w datach 24 i 25 bieżącego miesiąca tj. w niedzielę i w poniedziałek.

**Akt gwałtu czy też fatalna pomyłka.** Dnia 21. bm. o godz. pół do 9. wieczór zjawiła się w mieszkaniu p. M. B. patrol złożona z 12 legionistów, prowadzona przez osobnika — również w mundurze legionisty.

Ten ostatni, aresztowany za »złożenie wizyty« p. M. B. dzień przedtem — ponowił swoje odwiedziny ale już w liczniejszem towarzystwie.

Patrol, nie wykazując się żadnem upoważnieniem, aresztowała p. M. B., którego im owo indywiduum wskazało, jako tego, który go aresztować kazał i odprowadziła nie wiadomo dokąd. Osobom, które chciały patroli towarzyszyć, by się przekonać, co się z nim stanie, w sposób dość »energiczny« dano do zrozumienia, że się ich zaaresztuje.

W lokalu »Związku« odbędzie się dnia 23. listopada zebranie dyskusyjne członków na temat: »Rewolucya rosyjska«. Początek o godz. 7. wieczór. (Adres »Związku« Grodzka 11 III. p.)

Poranek N. Pogożelskiego odbędzie się w niedzielę 24. bm. w sali Tow. lekarskiego Wykład wygłosi Dr. Józef Reiss, ilustracyę wykonają: prof. Syrek, prof. Wolanek i M. Minz. Bilety u J. Rudnickiego, Linia A—B.

Koncert Eriki Morini odbędzie się we środę 27. bm. w sali »Sokola«. Bilety od K. 8.80 do nabycia u J. Rudnickiego Linia A—B.

Trio złożone z prof. E i s e n b e r g e r a, pianisty, R o t h s c h i l d a, skrzypka i W a l t e r a, wiolonczelisty, wystąpi w niedzielę dnia 24 bm. w sali »Sokola«. Pozostałe bilety do nabycia w księgarni Fr. Eberta (ul. Sławkowska, Hotel Saski) oraz w dniu koncertu w »Sokole« od godz. 6. wieczorem.

---

**Repertuar teatru miejskiego im. Jul. Słowackiego.**

W sobotę, 23. bm.: »Wachlarz Lady Windermere«, komedya w 4 aktach O. Wildea.

W niedzielę, 24. bm. popoł.: »Jeńcy« L. Rydla; wieczorem »Wachlarz Lady Windermere« O. Wildea.

**Repertuar miejskiego teatru powszechnego.**

S o b o t a: popoł.: »Młynarz i jego córka«, wieczorem »Hr. Luksemburg«.

# Do P.T. Abo entów!

Upraszа się o odnowienie prenumeraty na 1. grudnia. Ze względu na trudności komunikacyi pocztowej wskazana jest wcześniejsza przesyłka.

Administracya »Nowego Dziennika«

# Z kraju.

**Łańcut.** Telegrafują nam: Ukonstytuował się tutaj Wydział Żydowskiej Rady Narodowej.

**O neutralność we Lwowie.** »Il. Kuryer Codz.« pisze na podstawie lwowskiej »Pobudki«: »Z ust wojskowych naszych ciągle podnoszą się skargi, że »nacyonaliści żydowscy strzelają z okien do naszych patroli. Jako dowód przytacza »Pobudka« w tym kierunku wyciąg z urzędowego protokołu.«

Nie znamy wprawdzie tego urzędowego protokołu, ale jesteśmy święcie o tem przekonani, że »nacyonaliści żydowscy« we Lwowie tak samo łamią neutralność jak ją złamali »nacyonaliści żydowscy« w Przemyślu.

**B. poseł Breiter w Ukraińskiej Radzie Narodowej.** Otrzymujemy od b. posła Breitera następujący komunikat:

Wobec faktu, że Ukraińcy objęli władzę w znacznej części Galicyi Wschodniej i utworzywszy własną Radę narodową, rozpoczęli już budowę nowego ustroju państwowego, uważałem za konieczne — zanim możliwem będzie powołanie legalnego przedstawiciela mniejszości polskiej — zgłosić swe przystąpienie do tejże ukraińskiej Rady Narodowej, jako rzecznik mniejszości polskiej, osiadłej na obszarze działalności Rady ukraińskiej. Kroku tego dokonałem w tem przeświadczeniu, że w chwilach tak ważnych i ciężkich, polska mniejszość narodowa w Galicyi Wschodniej nie może i nie powinna ani na chwilę pozostać bez przedstawicielstwa i obrony. — Wiedeń, 20. listopada 1918. Ernest Teodor Breiter.

(Telegraficzna wiadomość w tej sprawie zamieściliśmy już wczoraj. — Red.)

— Biura palestyńskie przy organizacyach syońskich w Królestwie. Organizacye syońskie w Warszawie, Lublinie, Łodzi i wielu innych miastach Królestwa założyły biura palestyńskie, które [illegible] osoby mające zamiar udać się na wolnie do Palestyny. Biura te stoją w kontakcie z podobnemi instytucyami w Palestynie i dyaspora i będą regulowały emigracyę do Palestyny.

— **Ustąpienie warszawskiego zarządu gminy żydowskiej.** Z Warszawy donoszą: Pod naciskiem opinii publicznej zarząd gminy żydowskiej w Warszawie uchwalił na specyalnem posiedzeniu złożyć swoje mandaty. Pomiędzy partyami żydowskiemi odbywają się rokowania w kwestyi utworzenia prowizorycznego zarządu, który by objął kierownictwo spraw kahału aż do czasu, kiedy zostanie opracowany demokratyczny statut wyborczy i rząd polski wyznaczy nowe wybory.

**Usunięcie Żydów z personalu kolejowego w Warszawie.** Antysemicka »Gazeta Poranna« z dnia 18. bm. donosi: »Przed wkroczeniem Niemców wśród służby kolejowej nie było Żydów. W czasie okupacyi Niemcy umieścili na kolejach w Polsce do 3000 żydów. Ci kolejarze żydowscy, usunięci przeważnie z posad, zwołali onegdaj zebranie w Warszawie i postanowili wybrać delegacyę oraz wydać odezwę protestującą.«

# Ze świata.

**O uchodźców wojennych w niemieckiej Austryi.** B. poseł Straucher interweniował w Urzędzie dla spraw wewnętrznych państwa niemiecko-austryackiego w kierunku pozostawiania nadal uchodźców wojennych w niemieckiej Austryi i wypłacania im zasiłków uchodźczych, wskazując na to, że z powodu ekscesów antyżydowskich w Galicyi zachodniej a walk polsko-ruskich w Galicyi wschodniej nie mogą uchodźcy obecnie wracać do domów. Także ich mieszkania są często zniszczone i wyrabowane. Sekretarz stanu Dr. Mataja przyrzekł dalej wypłacać zasiłki i nie wydalać uchodźców.

**Pogrzeb ofiar rewolucyi proletaryackiej w Niemczech.** W Berlinie odbył się we środę, 20. bm., przy olbrzymim, przeszło stutysięcznym udziale mas ludowych pogrzeb ośmiu ofiar rewolucyi. Oto ich imiona: restaurator Ryszard Glatz, rzemieślnik Eryk Habersaat, robotnica Charlotta Nagel, robotnik z gazowni Otton Mai, woźnica Walter Kamiński, żołnierz Karol Thiel, szofer Spengler i nieznany marynarz. Pogrzeb był imponującą manifestacyą na rzecz republiki socyalnej. Mowy żałobne wygłosili: Ryszard Müller, Brutus Molkenbuhr, Paweł Hirsch, Barth i Karol Liebknecht, który oświadczył: Stoimy dopiero u progu rewolucyi, którą stoczy proletaryat całego świata. Mamy zaufanie do naszych towarzyszy w Anglii, Ameryce i Francyi, że nie pozwolą imperyalizmowi koalicyi zdusić naszej rewolucyi. — Ofiary 9. listopada pogrzebano obok ofiar z marca 1848.

**Min. Winter o antysemityzmie i demokracyi.** Minister czeski Leon Winter ogłosił artykuł w jednym z ostatnich numerów »Pravo Lidu«, w którym wywodzi: »Przykrem jest, iż podnosząca łeb hydra antysemityzmu jest tylko płaszczykiem, pod którym przedewszystkiem stronnictwo agraryuszów chce ukryć grzechy swoich zwolenników i na znaną modłę stara się zwalić winę obecnej drożyzny na żydostwo. Z drugiej znowu strony usiłuje kapitalizm czeski, zorganizowany politycznie w prawnopaństwowem stronnictwie demokratycznem, odwrócić uwagę mas od służalczego patryotyzmu austryackiego wielkiej części swoich zwolenników w pierwszych latach wojny. A stać się to ma przy pomocy »patryotycznego antysemityzmu«. Autor przyznaje, iż wielka część uchodźców żydowskich uprawiała handel łańcuszkowy, lecz podnosi, że żydowscy handlarzy łańcuszkowi w drugim dopiero rzędzie ponoszą winę. Przedewszystkiem zaś zawinili owi czescy kupcy, którzy przed własnymi rodakami ukrywali zapasy, by je po wyśrubowanych cenach zbyć w Galicyi, dalej rolnicy, którzy zdzierali ostatnią koszulę z ubogiej ludności miejskiej, by wielką część nadmiaru spieniężyć w Niemczech lub Galicyi, a wreszcie ta część prasy, która w milczeniu przechodziła nad tem do porządku, a nawet usiłowała zjawisko to usprawiedliwić, urządzając nagle krucyatę przeciw żydostwu, które stanowić ma niejako gromochron za grzechy własnych czeskich obywateli. Tu właśnie czeka socyalną demokracyę olbrzymie zadanie wychowawcze. Nie wzgląd na żydostwo, ale nieskażone prawo ludzkości i prawdziwej demokracyi nakłada obowiązek protestowania przeciwko demagogii antysemityzmu.

# Odpowiedzi redakcyi.

J. M. w Krakowie: Pisze Pan o Sobie, że jest Pan człowiekiem, »który nad wszelkie »polityki« doczesne, stawia prawo etyki, obowiązujące zarówno Polaków jak i żydów (małe »ż«!), nie prawo politycznego geschäftu«. Jeżeli Pan sądzi, kochany Panie, że my pod tym względem tylko t r o c h ę niżej stoimy od Pana, to oczywiście nie możemy ze sobą dyskutować.



Redaktor odpowiedzialny: Dr. Wilhelm Berkelhammer. — Drukarnia: »Austryacki nakład gazet« pod zarządem J. Stollego w Przyworze.